

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан педагогічного факультету

Олефиренко Т.Ю.

«31» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ТРЕНІНГ ПЕДАГОГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
освітньої програми Дошкільна освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 012 Дошкільна освіта
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом ВВ2.20

Київ 2023

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Тренінг педагогічних комунікацій», затвердженої на засіданні Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова «7» грудня 2022 року, протокол №6.

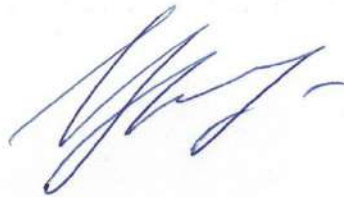
Розробники програми:

Товкач І.Є., доцент, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти.

Корх В.М., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти.

Затверджено на засіданні кафедри дошкільної освіти «28» серпня 2023 р., протокол №1.

Завідувач кафедри



Цветкова Г.Г.

I. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ВВ2.20

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань (шифр, назва) 01 Освіта	Кількість кредитів – 3 кредити ЄКТС		Методи навчання лекції з використанням мультимедійних презентацій, практичні роботи, семінарські доповіді, самостійні роботи, елементи тренінгів. <i>Методи та форми дистанційного навчання</i> система Moodle https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=5364 інтернет- конференція Google Meet.
Спеціальність (код, назва) 012 Дошкільна освіта	Загальна кількість годин 90		
Освітній рівень Бакалавр	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	18	6	
Статус дисципліни Вибіркова	Семінарські заняття:		
	8	-	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом III	Практичні заняття:		
	8	6	
	Індивідуальна робота:		
Семестр VI	-	-	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2,5 - самостійна робота: 1	56	78	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання – українська	3/4	1/9	
			Форма підсумкового контролю Залік

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни за вибором студентів «Тренінг педагогічних комунікацій» складена відповідно для спеціальності 012 «Дошкільна освіта» освітнього рівня «бакалавр»

Предметом навчальної дисципліни є організація та проведення корекційно-розвивальних тренінгів в ЗДО.

Вибіркова навчальна дисципліна «Тренінг педагогічних комунікацій» дозволяє набути студентам додаткових фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін професійної підготовки. Програма курсу побудована на основі новітніх теоретичних, експериментальних та прикладних розробок в галузі «Психології спілкування» та «Соціальної педагогічної психології». В курсі освітлені закономірності та механізми міжособистісного спілкування, сучасні теорії та моделі професійного педагогічного спілкування.

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі дошкільної освіти, що ґрунтується на вивченні теоретико-методичних основ професійної комунікації та формуванні основних професійних комунікативних умінь; усвідомленні студентами значення ефективності педагогічних комунікацій.

Основні завдання курсу «Тренінг педагогічних комунікацій» полягають у:

- оволодінні майбутніми вихователями основними поняттями, завданнями та змістом навчальної дисципліни;
- розкритті сутності, завдань, змісту та форм тренінгової роботи вихователя;
- ознайомленні студентів з найбільш поширеними в практиці роботи з дітьми дошкільного віку методів та прийомів комунікативного спрямування;
- формування у студентів практичних навичок проведення тренінгових (практичних) занять з дітьми та батьками.

В процесі вивчення курсу майбутні фахівці повинні **знати:**

- значення навчальної дисципліни для фахової підготовки, завдання курсу, основні поняття;
- поняття про комунікативну діяльність, її мету, сутність, принципи;
- місце та роль тренінгу в професійній діяльності;
- структуру та методика проведення тренінгового заняття;
- вимоги до проведення тренінгових вправ, комунікативних ігор;

На основі цих знань повинні бути сформовані **уміння:**

- планувати та організовувати корекційно-розвивальну діяльність відповідно до потреб вихованців;
- розробляти тренінгові (практичні) розвивальні заняття комунікативного спрямування ;
- сприяти стимулюванню та удосконаленню розвитку комунікативних функцій у дітей та дорослих (батьків та членів педагогічного колективу);
- здійснювати просвітницьку діяльність серед різних верств населення;
- здійснювати самоаналіз (рефлексія) власної професійної діяльності;
- підвищувати рівень психолого-педагогічної культури.

Організація навчальної діяльності в ході вивчення зазначеного курсу відбувається на засадах кредитно-модульної системи у поєднанні з рейтинговою технологією оцінювання, що забезпечує як системобудівний фактор фахової підготовки, так і мотиваційний.

Тренінгові заняття спрямовані передусім на розвиток особистості, формування ефективних комунікативних умінь, засвоєння навичок як ділового спілкування майбутніх фахівців дошкільної освіти, так і неформального, формування впевненості в собі та зниження тривожності у спілкуванні, стійку мотивацію до саморозвитку.

У процесі тренінгу передбачається:

розвиток комунікативних навичок, які зміцнюють соціальні зв'язки;

розвиток соціально-перцептивної чутливості, соціального уявлення про людину,

здатність до емпатії, співпереживання, створення у особистості відчуття, що її розуміють і приймають;

розвиток здатності до самоаналізу, самопізнання, навичок ведення позитивного внутрішнього діалогу про самого себе;

усвідомлення своєї позиції у спілкуванні з одногрупниками, викладачами;

розуміння й аналіз своєї установки під час сприймання різних людей;

оволодіння способами вираження своїх емоцій (як позитивних, так і негативних);

навчання конструктивним способам виходу з конфліктних ситуацій, вираження своїх почуттів і переживань без конфліктів і насилля;

формування й розвиток здібностей прогнозувати поведінку іншого, передбачати свій вплив на нього;

формування активної соціальної позиції учасників і розвиток у них здатності ефективно взаємодіяти з оточуючими;

розвиток уміння й потреби в пізнанні інших людей, гуманному ставленні до них.

Завданнями тренінгу є розвиток умінь:

підтримувати педагогічне спілкування, психологічно стимулювати активність партнера;

використовувати соціально-психологічні характеристики комунікативної ситуації для реалізації своєї стратегічної лінії;

прогнозувати можливі шляхи розвитку комунікативної ситуації, в рамках якої розгортається спілкування;

психологічно налаштовуватись на емоційний тон партнерів зі спілкування.

Основні результати навчання та компетентності, які їх формують

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

2.	<p>ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.</p>	<p>КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.</p>
3.	<p>ПР-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.</p>	<p>КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.</p> <p>КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.</p>

4.	ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.	КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.
----	---	---

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі				усього	у тому числі					
		лекц	семін	лаб	практич		с.р.	лекц	семін	лаб	практич	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Змістовий модуль 1. Основні соціально-психологічні теорії комунікації												
Тема 1.1. Педагогічна діяльність у світі професій.	10	2		-	-	8	10	-	-	-	-	10

Тема 1.2. Педагогічне спілкування. Педагогічний конфлікт.	14	2	2	-	2	8	12	2	-	-		10
Тема 1.3. Тренінг у професійній діяльності педагога.	14	4		-	2	8	12				2	10
Усього годин за 1 модуль	38	8	2	-	4	24	34	2			2	30
Змістовий модуль 2. Засоби педагогічного спілкування і комунікації												
Тема 2.1. Вербальні й невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації.	11	2	2	-	-	7	18	-	-	-		18
Тема 2.2. Соціальні комунікації у медіасередовищі.	8	2		-	-	6	10	-		-		10
Тема 2.3. Корекційно-розвивальна діяльність з дітьми дошкільного віку.	13	2	2	-	2	7	14	2		-	2	10
Тема 2.4. Консультативна та тренінгова робота з батьками вихованців ЗДО	20	4	2		2	12	14	2			2	10
Усього годин за 1 модуль	52	12	8	-	4	32	56	4			4	48
Разом	90	18	8	-	8	56	90	6	-		6	78

V. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Основні соціально-психологічні теорії комунікації

Теми та зміст лекцій

Лекційне заняття 1.

Тема 1.1. Педагогічна та комунікативна діяльність у світі професій

Сутність діяльності, види діяльності педагога та дітей, педагогічна діяльність, її структура і функції, комунікація. Поняття про комунікативну діяльність, її сутність, мета, структура, принципи.

Ключові поняття теми: діяльність, види діяльності, педагогічна діяльність, її структура і функції, комунікація.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Лекційне заняття 2.

Тема 1.2. Педагогічне спілкування. Педагогічний конфлікт. Методики управління конфліктом

Сутність педагогічного спілкування та його особливості. Структура та стилі педагогічного спілкування. Функції спілкування педагога. Комунікативна компетентність педагога, шляхи їх формування. Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація. Структура педагогічного конфлікту, сфери комунікації. Види педагогічних конфліктів. Поведінка педагога у конфліктній ситуації. Стилi поведінки у конфлікті (за Томасом). Розв'язання та запобігання педагогічних конфліктів. Легітимність і етичність у конфлікті.

Ключові поняття теми: спілкування, педагогічне спілкування, компетентність, комунікативна компетентність, комунікативно-мовленнєва компетентність, конфлікт, педагогічний конфлікт, джерела, особливості, причини, функції, класифікація.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Лекційне заняття 3-4.

Тема 1.3. Місце та роль тренінгу в професійній діяльності педагога

Соціально-психологічний тренінг як активна форма розвитку комунікативної компетентності вихователя ЗДО. Історія тренінгу. Розкриття сутності, завдань, змісту та форм та методів тренінгової роботи вихователя. Структура тренінгу. Функції тренера, Методика проведення тренінгового заняття комунікативного спрямування. Вимоги до проведення тренінгових вправ, ігор та ін.

Ключові поняття теми: тренінг, соціально-психологічний тренінг, функції, вимоги, структура та ін.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Змістовий модуль 2.

Засоби педагогічного спілкування і комунікації

Теми та зміст лекцій

Лекційні заняття 5.

Тема 2.1. Вербальні й невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації

Сутність професійно-педагогічної комунікації, її види вербальних і невербальних засобів комунікації. Комунікативно-мовленнєва діяльність. Усне, писемне та внутрішнє педагогічне мовлення. Культура мови і мовлення педагога. Вимоги до мовлення педагога. Декодування педагогом невербальної інформації. Поради тренерам щодо вербальної та невербальної комунікації під час проведення тренінгів.

Ключові поняття теми: професійно-педагогічна комунікація, засіб, вербальна, невербальна комунікація. Мовлення, культура мови та мовлення.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Лекційне заняття 6.

Тема 2.2. Соціальні комунікації у медіасередовищі

Особливості соціальних комунікацій у медіасередовищі. Медіакомунікація. Медіаперцептивна комунікація. Медіасоціалізація дитини. Вікові особливості взаємодії дитини з медіа в родинному контексті. Медіаграмотність та критичне мислення.

Ключові поняття: медіасередовище, перцептивна медіакомунікація, медіасприймання, медіареальність, медіаінформація, медіатекст, соціальні комунікації, медіасоціалізація, медіаграмотність, медіаосвіта, медіакомпетентність, критичне мислення.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Лекційне заняття 7.

Тема 2.3. Профілактична та корекційно-розвивальна робота з дітьми дошкільного віку

Поняття і задачі розвивально-корекційної роботи психолога з дітьми. Роль спілкування у розвивально-корекційній роботі з дошкільниками. Психолого-методичні умови оптимального спілкування дорослого з дитиною. Психологічні засоби подолання труднощів у спілкуванні дошкільників. Особливості спілкування психолога з дитиною у процесі роботи з дитячою книжкою.

Ключові поняття: розвивально-корекційна діяльність, спілкування, дошкільники.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Лекційне заняття 8.

Тема 2.4. Консультативна та тренінгова робота з батьками

Поняття консультації, консультативної роботи. Консультативна допомога батькам вихованців з питань профілактики та попередження можливих відхилень у психічному розвитку дитини. Шляхи підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьків. Групова тренінгова робота з батьками.

Ключові поняття: консультація, консультативна робота, консультативна допомога батькам, профілактика, психолого-педагогічна культура, тренінги для батьків та ін.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

VI. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Основні соціально-психологічні теорії комунікації

Семінарське заняття 1.

Тема 1.1. Педагогічна діяльність у світі професій.

Структура і функції педагогічної діяльності

План

Зміст та форми опрацювання навчального матеріалу:

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Розкрийте поняття: «діяльність», «педагогічна діяльність», «психолого-педагогічна діяльність»

2. Структура та компоненти педагогічної діяльності. 3. Функції педагогічної діяльності.

4. Комунікативна діяльність людини.

II. Практична частина

5. Наведення прикладів педагогічної та комунікативної діяльності та їх обговорення.

III Рефлексія

Самостійна робота (6 год.) Підготувати доповідь на тему:

«Характеристика сучасних тенденцій психолого-педагогічної діяльності педагогів з дітьми дошкільного віку в країнах західної Європи, США та інших».

Рекомендована

література

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Семінарське заняття 2-3.

Тема 1.2. Педагогічне спілкування, його особливості, функції, структура. Педагогічні конфлікти та методики їх подолання

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Індивідуально-типологічні особливості педагогів і дітей.
2. Педагогічне спілкування, його особливості, функції, структура.
3. Стили педагогічного спілкування.

4. Техніка професійного спілкування. Принципи проведення ділової бесіди. Функції та види бесід. Етапи ділової бесіди. Прийоми ведення бесіди. Методи сприйняття, вивчення та оцінювання співбесідника. Правила етикету під час бесід з клієнтами.

5. Конфлікти, взаємодія, сприйняття і розуміння у педагогічному спілкуванні.

II. Практична частина.

6. *Написання есе на тему: «Чи можна обійтися без конфліктів у педагогічному спілкуванні?» та їхній аналіз.*
7. *Вправа «Образ педагога і учня (вихованця) у моїй уяві».*
8. *Вправа «Навчати учнів (виховувати вихованців) – це добре, тому що...», «Навчати учнів (виховувати вихованців) – це погано, тому що...» (студенти говорять по черзі).*

III Діагностична частина.

1. Виявлення комунікативних і організаторських схильностей В.В. Синявського, Б.О. Федоришина (КОС – 2)
2. Діагностика рівня професійно-педагогічної товарищескості (В.А. Кан-Калік, Н.Д. Нікандров)
3. Визначення стилю поведінки у конфліктній ситуації за методикою А. Томаса.

IV Рефлексія: обговорення результатів тренінгу (що дізналися, чому навчилися, що відчували, які відкриття).

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Тренінг

Мета: розширити словниковий запас на позначення почуттів; розвиток комунікативних навичок, які зміцнюють соціальні зв'язки; розвиток соціально-перцептивної чутливості, соціального уявлення про людину, розвиток здатності до самоаналізу, навичок ведення позитивного внутрішнього діалогу про самого себе;

Діагностичний етап

1. Самодіагностика «Чому міжособистісні вміння є важливими» (за Девідом В. Джонсоном)

2. Методика «Ваш стиль спілкування»

3. Методика «Оцінка комунікативних умінь» (А. Карелін).

Інформаційний етап

1. Основні форми спілкування

2. Стратегії і тактики

спілкування

3. Основні стилі

спілкування

Рефлексивний етап передбачає активну участь студентів у вправах з формування умінь, що передбачені метою тренінгу

Самостійна робота (6 год.)

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Поясніть, як ви розумієте параметри комунікативної ситуації: хто — кому — що — про що — для чого — де — коли.

2. Розкажіть про комунікативний акт (його складові, поведінку комунікантів, роль темпераменту у комунікації, значення міжособистісного простору).

3. Якими ознаками відрізняються між собою комуніканти?

4. Наведіть 2 приклади фрагментів професійної комунікації, проаналізуйте їх з погляду структури процесу.

5. Читаючи будь-яку книгу, ми спілкуємося з автором цієї книги, навіть не знаючи його, не бачачи, не контактуючи з ним отримуємо інформацію. Чи відбувається при цьому процес комунікації? Який вид спілкування проявляється при цьому?

6. Як Ви поясните феномен Мауглі або Робінзона Крузо з погляду процесу комунікації?

7. Напишіть текст рекламного оголошення про курси, на яких навчають мовленнєвій комунікації (вказіть, що саме тут буде вивчатися та яку користь це може принести в житті). Виберіть найбільш вдалий варіант реклами.

8. Складіть картограму особистих успіхів і невдач у міжособистісному спілкуванні, проаналізуйте їх.

Таблиця 1.1

№ з/п	Мої успіхи та невдачі у спілкуванні	Чим вони спричинені (відсутністю яких знань і умінь)	Які чинники перешкоджають спілкуванню	Що залежить від мене	Що від мене не залежить
...					

Рекомендована література:

Основна [1-23].

Додаткова [1-10]

Семінарське заняття 4.

Тема 1.4. Місце та роль тренінгу в професійній діяльності. Структура та методика проведення тренінгового заняття комунікативного спрямування.

Соціально-психологічна специфіка міжособистісного спілкування

I. Теоретична частина.

1. Соціально-психологічний тренінг як активна форма розвитку комунікативної компетентності вихователя ЗДО.
2. Розкриття сутності, завдань, змісту та форм та методів тренінгової роботи вихователя.
3. Структура тренінгу.
4. Функції тренера.
5. Методика проведення тренінгового заняття комунікативного спрямування.
6. Особливості організації та проведення тренінгів для батьків вихованців ЗДО.

Тренінг

Мета: розвиток комунікативних навичок, які зміцнюють соціальні зв'язки; здатності до емпатії, співпереживання, створення у особистості відчуття, що їх розуміють і приймають; розуміння своїх переваг та недоліків у спілкуванні.

Мотиваційний, діагностичний етап

Самодіагностика «Ваші стосунки і вміння» (за Девідом В. Джонсоном)

Інформаційний етап

1. Розвиток спілкування в онтогенезі
2. Спілкування як потреба
3. Класифікація функцій спілкування
4. Класифікація видів спілкування
5. Засоби спілкування
6. Види спілкування

Рефлексивний етап передбачає активну участь студентів у вправах з формуванням умінь, що передбачені метою тренінгу.

Самостійна робота (6 год.)

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які компоненти включає спілкування як процес встановлення і розвитку контактів?
2. Назвіть різновиди спілкування за використанням знакових систем.
3. Назвіть різновиди спілкування за характером зв'язку.
4. Яке спілкування називається безпосереднім?
5. Яке спілкування називається опосередкованим?
6. Які ви знаєте різновиди спілкування за кількістю учасників?
7. Опишіть, як відбувається спілкування на соціальних рівнях: «індивід-індивід», «індивід-група», «група-соціум». Проілюструйте прикладами.
8. Розкрийте та опишіть основні функції спілкування, їхній взаємовплив та взаємозалежність. Проілюструйте прикладами.
9. Напишіть есе «Спілкування як потреба життя».

Рекомендована література:

Основна [1-23].

Додаткова [1-10]

Змістовий модуль 2. Засоби педагогічного спілкування і комунікації Семінарське заняття 5.

Тема 2.1. Вербальні й невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації

I. Теоретична частина.

1. Сутність професійно-педагогічної комунікації, її види вербальних і невербальних засобів комунікації.
2. Комунікативно-мовленнєва діяльність.
3. Усне, писемне та внутрішнє педагогічне мовлення.
4. Культура мови і мовлення педагога.
5. Вимоги до мовлення педагога.
6. Декодування педагогом невербальної інформації.
7. Рекомендації тренерам щодо вербальної та невербальної комунікації під час проведення тренінгів.

Інформаційний блок: засоби спілкування (А. Грецов).

1. Мовлення як засіб спілкування. Як мовлення не можна звести до спілкування (існує внутрішнє мовлення – інструмент мислення), так і спілкування не зводиться до мовлення.

2. Паралінгвістичні засоби спілкування. Інтенації, якість голосу (впевнений – невпевнений, розслаблений – напружений тощо).

3. Навмисні викривлення мовлення як засіб спілкування (наприклад, підлітковий сленг як інструмент розподілу на «своїх» і «чужих»).

4. Екстралінгвістичні засоби спілкування. Паузи у висловлюваннях, покашлювання, сміх, плач тощо. Можливість використання цих засобів як для передачі інформації (покашлювання часто означає, що розмову пора завершувати), так і для привертання уваги до себе.

5. Рухи як засіб спілкування. Жести – рухи, за якими закріплено певне значення: кивок головою (знак згоди), зжятий кулак (знак агресивного настрою) тощо. Культурна обумовленість жестів (в Україні кивок головою – знак згоди, у Болгарії – знак відмови). Міміка – рухи м'язів обличчя, що виражають почуття та емоції. Пантоміміка – рухи частин тіла, які несуть певну інформацію, але на відміну від жестів, не мають закріпленого за собою значення. Інші засоби спілкування: загальна манера поведінки, особливості одягу тощо.

6. Просторово-часові характеристики спілкування. Тактильні контакти. Час, місце, ситуація спілкування. Дистанція між партнерами як відображення ступеню близькості: а) інтимна – до 45 см, б) особиста – 45-120 см, в) соціальна – 120-400 см, г) публічна – 4-7,5 см.

Питання для обговорення.

1. Ключові поняття теми.
2. Вербальні засоби професійно-педагогічної комунікації
3. Невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації
4. Техніка застосування вербальних і невербальних засобів професійного спілкування з дітьми та дорослими (педагогами, батьками).

II. Практично-діагностична частина.

Діагностика за методикою експертної оцінки невербальної комунікації (див. методологічний інструментарій до теми).

Руханка: показ рухів та передача інструкції про нові рухи іншим учасникам по колу.

Вправа «Зіпсований телевізор»: доброволець зображує якийсь вираз обличчя і показує його сусіду справа, той по ланцюжку далі наступному сусіду і так в кінці перший учасник показує перший вираз обличчя.

Мета: розвиток невербальної експресії, вправа дозволяє продемонструвати викривлення інформації під час комунікації (на зразок вправи «Зіпсований телефон»).

Вправа: спробувати кілька разів повторити фразу так, щоб вона змінила своє значення («Мені подобається як ти себе ведеш», «Який він друг», «Справа йде до

кінця»).

Вправа «Дистанція спілкування»: фізичне зближення на комфортну дистанцію з використанням правила «стоп» з метою регуляції міжособистісної відстані (відстоювання особистих меж).

Демонстрація та аналіз застосування студентами вербальних і невербальних засобів професійного спілкування.

III Рефлексія: вираження емоцій та почуттів, які виникали під час тренінгу та життєві приклади. Обговорення виразів обличчя, які учасники передавали один одному (у вправі «Зіпсований телевізор»), яку інформацію несли ці невербальні прояви. Які чинники вплинули на викривлення інформації.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Самостійна робота (6 год):

1. Підготувати відеовиступ з міні-доповіддю на тренінговому занятті (2 хв.)
2. Підготувати фрагмент відеозаписів з прикладами невербальної професійно-педагогічної комунікації (жести, міміка, рухи тіла, відповідний одяг тощо)
3. Наведіть приклад міжособистісного спілкування. Проаналізуйте цю комунікативну подію з погляду дотримання/недотримання мовцями комунікативного кодексу. Обґрунтуйте Вашу відповідь.
4. Наведіть приклади етикетного професійного спілкування. Назвіть використані одиниці мовленнєвого етикету і визначте: функції цих одиниць; інформацію, яку вони несуть; реєстр і тональність, які вони формують.
5. У чому полягає специфіка міжособистісної комунікації?
6. За допомогою яких чинників можна досягти взаєморозуміння під час обміну інформацією?
7. Що, на Вашу думку, впливає на вироблення навичок культури спілкування у студентів?
8. Які компоненти створюють високий рівень культури професійного спілкування? Чому?
9. Поясніть, чому від рівня нашого володіння технікою спілкування залежить думка оточуючих про нас?

Рекомендована література:

Основна [1, 3,5, 9, 14, 16, 17,19, 20-29]

Додаткова [1-17]

Тренінг

Мета: розвиток умінь прогнозувати можливі шляхи розвитку комунікативної ситуації, в рамках якої розгортається спілкування; психологічно налаштуватись на емоційний тон партнерів зі спілкування; виховання доброзичливості, поваги до інших, такту.

Діагностичний етап

1. Тест «Чи комунікабельні Ви?» та «Чи приємно з вами спілкуватися?»
2. Тест «Впевненість у собі»

Інформаційний етап

1. Комунікативний кодекс і його складові
2. Основні принципи спілкування та максими їх утілення

Рефлексивний етап передбачає активну участь студентів у вправах з формування умінь, що передбачені метою тренінгу.

Семінарські заняття 6.

Тема 2.2. Етичні правила комунікації у глобальних інформаційних мережах.

Соціальні комунікації у медіасередовищі. Медіаграмотність у професійній діяльності

I. Теоретична частина.

1. Особливості соціальних комунікацій у медіасередовищі.
2. Медіакомунікація.
3. Медіаперцептивна комунікація.
4. Медіасоціалізація дитини.
5. Вікові особливості взаємодії дитини з медіа в родинному контексті.
6. Медіаграмотність та критичне мислення.

II. Практична частина.

Тренінг

Мета: формування активної соціальної позиції учасників і розвиток у них здатності ефективно взаємодіяти з оточуючими, розвиток умінь підтримувати спілкування, психологічно стимулювати активність партнера; розумітися в людях: здатність швидко і правильно оцінити їхні психологічні особливості, сильні та слабкі сторони; розвиток емпатії, уміння помічати в людях позитивне, розвиток здібностей до пізнання поведінки інших людей.

Діагностичний етап

1. Здатність керувати зовнішніми проявами своїх емоцій.
2. Тест на асертивність

Примітка: асертивність — здатність людини відстоювати свою точку зору, не порушуючи моральних прав іншої людини. Це здатність оптимально реагувати на критику та вміння рішуче говорити собі та іншим «ні», якщо цього вимагають обставини

Інформаційний етап

1. Ознаки і причини неуспішної мовної комунікації
2. Проблеми, пов'язані з процесом сприйняття мовлення
3. Методи сприйняття, вивчення та оцінювання співбесідника.
4. Етичні правила комунікації.

Рефлексивний етап передбачає активну участь студентів у вправах з формування умінь, що передбачені метою тренінгу

Вправа «Агресивний і сором'язливий»

Мета: показати механізми створення неефективної комунікації. Виявити фактори, що впливають на сприйняття одних і таких само дій людини залежно від установок.

Умови проведення вправи: виконується в трійках. Той, хто починає першим, виконує якийсь рух, що сам по собі є нейтральним, тобто не свідчить про ворожість стосовно інших учасників (наприклад. Опускає донизу голову). Завдання двох інших гравців наступні: один з них тлумачить дії таким чином, як могла б вчинити агресивно налаштована людина, а другий – так, як сором'язлива. Наприклад: «Він опустил голову і ховає від мене свій погляд- значить, у чомусь винен переді мною, а якщо так, то слід його провчити!» або: «Він опустил голову, щоб я не зустрівся з ним поглядом, Напевно, я у чомусь перед ним винен, і глянути йому в очі мені було б дуже соромно!».

Примітка: доцільніше організувати цю вправу таким чином, щоб кожна з трійок працювала послідовно, на очах у всієї решти групи.

Психологічний коментар: демонстрація невизначеності сприйняття одних і таких само дій людини залежно від установок. Зазвичай, учасник приписує іншим саме

ті наміри, якими керується сам, навіть якщо поведінка не дає будь-яких підстав на це.

Обговорення з групою. Які враження у вас виникли, коли ви самі брали участь у цій вправі і спостерігали за іншими? Виходячи з того, що люд, зазвичай, вирішують, як саме тлумачити дії оточуючих людей, наведіть життєві приклади, коли різні люди розуміють однієї ті ж дії протилежним чином. Які висновки ви зробили для себе? Варто звернути увагу на те, що в ігровій ситуації ми починаємо міркувати за інших, і , як правило, помиляємося у своїх судженнях.

Самостійна робота (3 год.)

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Підготувати текст презентації себе під час прийому на роботу.
2. Описати приклади особистого зіткнення зі стереотипами в організації та проаналізувати, як це позначилось на спілкуванні з людьми і появи комунікативних бар'єрів. Як впливають на спілкування оцінювальні та осудливі реакції?
3. Яким чином відповідь з розумінням, інтерпретація почутого полегшують спілкування? Наведіть психологічні особливості проведення бесіди роботодавця та клієнта на різних етапах прийому на роботу.
4. Творче завдання. Підготувати та здійснити презентацію закладу освіти (не більше 5 - 7 слайдів), в якому ви б хотіли працювати. *Примітка:* Це може бути державний навчальний заклад, а також приватне підприємство, недержавна організація або державна неосвітня організація.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Тренінг

Мета: здатність до емпатії, співпереживання, створення у особистості відчуття, що їх розуміють і приймають; формування активної соціальної позиції учасників і розвиток у них здатності ефективно взаємодіяти з оточуючими, розвиток умінь підтримувати спілкування, психологічно стимулювати активність партнера; прогнозувати можливі шляхи розвитку комунікативної ситуації, в рамках якої розгортається спілкування.

Діагностичний етап

1. Тест «Чи вмієте Ви слухати?»
2. Діагностична вправа «Правильне розуміння чужої проблеми (за Девідом В. Джонсоном)

Інформаційний етап

1. Слухання і його роль у комунікації
2. Уважність, розуміння (інтерпретація), запам'ятовування
3. Типи слухання

Рефлексивний етап передбачає активну участь студентів у вправах з формування умінь, що передбачені метою тренінгу

Самостійна робота (3 год.)

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чому вчені великого значення у спілкуванні надають умінню слухати.
2. Яке слухання називається нерелексивним?
3. Яке слухання називається релексивним?
4. Поясніть, чому від рівня нашого володіння технікою спілкування залежить думка оточуючих про нас?

5. У чому полягає принцип використання етикетних формул?
6. Повести (зіграти в особах) телефонну розмову (не менше 8 реплік)
педагога і батьків вихованця.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Семінарські заняття 7.

Тема 2.3. Корекційно-розвивальна діяльність, її мета, сутність, принципи (2 год)

I. Теоретична частина.

1. Ключові поняття : «розвиток», «діяльність», «корекційно-розвивальна діяльність».
2. Мета і завдання корекційно-розвивальної діяльності.
3. Структура корекційно-розвивальної діяльності.
4. Принципи корекційно-розвивальної діяльності та її функції.
5. Характеристика форм спілкування дитини з дорослим (за М. Лісіною): ситуативно-особистісна, ситуативно-ділова, позаситуативно-пізнавальна, позаситуативно-особистісна.

II. Практична частина.

Добір та перегляд відеозапису фрагментів роботи педагога з дітьми з подальшим аналізом корекційно-розвивальної діяльності. Робота в підгрупах.

Самостійна робота (6 год.) Підготувати стендову доповідь на тему: «Характеристика сучасних тенденцій корекційно-розвивальної діяльності педагогів з дітьми дошкільного віку в країнах західної Європи, США та інших».

Завдання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять: розвиток, діяльність, структура діяльності, види діяльності, корекційно-розвивальна діяльність.
2. Дайте відповідь з погляду психології, що таке діяльність, її роль у житті дорослої людини та дитини.
3. Розкрийте значення корекційно-розвивальної діяльності в ЗДО.

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

Семінарські заняття 8-9

Тема 2.4. Консультативна допомога батькам вихованців з питань профілактики та попередження можливих відхилень у психічному розвитку дитини.

Підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьків (4 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Поняття консультації, консультативної роботи.
2. Консультативна допомога батькам вихованців з питань профілактики та попередження можливих відхилень у психічному розвитку дитини.
3. Шляхи підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьків.
4. Групова тренінгова робота з батьками.

II. Практична частина.

Тренінг психолого-педагогічної компетентності дорослих

Мета: формування психолого-педагогічної компетентності дорослих учасників освітнього процесу (батьків дітей дошкільного віку та вихователів ЗДО), розвиток умінь підтримувати спілкування, психологічно стимулювати активність партнера;

використовувати соціально-психологічні характеристики комунікативної ситуації для реалізації своєї стратегічної лінії; прогнозувати можливі шляхи розвитку комунікативної ситуації, в рамках якої розгортається спілкування; психологічно налаштуватися на емоційний тон партнерів зі спілкування; розуміти настрої, думки, почуття людей.

Діагностичний етап

1. Тест-опитувальник «Батьківське ставлення» за методикою А. Варга, В. Століна
2. Запитальник «Взаємодія батьки-діти» за І. Марковською.

Інформаційний етап

1. Етика професійного педагогічного спілкування
2. Правила ефективного спілкування з дитиною (за Ю.Б. Гіппенрейтер).
3. Правила конгруентної комунікації за Джайнотт.
4. Особливості використання Я-повідомлень у процесі спілкування, навести приклади.
5. Каталог ефектів, які виникають у розвитку особистості дитини як наслідки типових способів комунікації дорослих і дітей (див. метод. інструментарій до теми)

Вправа 1 «Сприймання почуттів дитини»

Вправа 2 «Навички ефективного Вербального спілкування в комунікації «дорослий — дитина»

Вправа 3 «Каталог ефектів, які виникають у розвитку особистості дитини як наслідки типових способів комунікації дорослих і дітей» (див. метод. інструментарій до теми)

III. Рефлексія.

Самостійна робота (6 год.)

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Дискусія: «Вплив родинного спілкування на формування особистості дитини».
2. Розробити план консультативної бесіди та психолого-педагогічні рекомендації батькам з приводу проблем (адаптації у ДНЗ, агресивної поведінки, тривожності та страхів дитини, замкненості та небажання дитини контактувати з ровесниками). Можна вибрати одну проблему з переліку.
3. Розробити тренінги для батьків дітей дошкільного віку з метою підвищення рівня психолого-педагогічної культури з питань ефективного комунікації з дітьми.
4. Підготувати рольові ігри-діалоги у системах взаємодії «Педагог - діти», «Педагог - батьки вихованців», «Педагог - колеги», «Педагог - керівництво».

Рекомендована література:

Основна [1-23]

Додаткова [1-10]

VII. Контроль якості знань студентів Види діяльності та завдання для самостійної роботи для студентів денної форми навчання

№	Вид діяльності	Кількість одиниць	Кількість Балів за одиницю/критерії оцінювання	Результат
1.	Семінарські заняття	9	2	18
ЗМ 1.	1. Підготовка двох презентацій до обраних тем лекцій дисципліни (7-10 слайдів) та скласти до них два кросворда з 10 понять	2	<p><u>Критерії оцінювання:</u> своєчасність виконання завдання – 0,5б.</p> <p>естетичне оформлення – 1 б.</p> <p>повний обсяг виконання завдання – 2,5 б.</p> <p>якість виконання (наявність теми, змісту, фото чи ілюстрацій посилання на використані джерела) – 3б.</p> <p>Наявність кросворду – 0,5 б.</p>	15
ЗМ 2.	2. Двох тренінгів: 1-й - для дітей дошкільного віку; 2-й тренінг- для батьків дітей дошкільного віку	2	<p><u>Критерії оцінювання:</u> своєчасність виконання завдання – 0,5б.</p> <p>естетичне оформлення – 0,5б.</p> <p>відповідність до вимог структури тренінгу – 3 б.</p> <p>Відповідність меті дослідження дібраних матеріалів, ігор та вправ – 3 б.</p> <p>Обґрунтованість висновків – 0,5 б.</p>	15
4.	Виконання самостійної роботи в підготовці до семінарських занять			12
5.МКР	Модульний контроль	2	20	40
Усього балів за курс				100

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання самостійної роботи студентів заочної форми навчання

	Завдання самостійної роботи	Критерії оцінювання		Бали
	За змістовими модулями			
ЗМ 1.	Розробити 2 презентації до двох обраних тем лекцій (9-10 слайдів) дисципліни та скласти до них 2 кросворда з 10 понять	своєчасність виконання завдання	0,5	25 за 2 презент.
		естетичне оформлення (нейтральний фон, шрифт 20-24, обмаль тексту на одному слайді, не більше 10 слайдів)	1	

		повний обсяг виконання завдання	5	
		якість виконання (наявність теми, змісту, фото чи ілюстрацій посилання на використані джерела)	5	
		наявність кросворду	1	
ЗМ	2. Розробити <u>два тренінга</u> : 1-й - для дітей дошкільного віку з проблеми у розвитку; 2-й тренінг - для батьків дітей дошкільного віку.	своєчасність виконання завдання, естетичне оформлення	1	25 за 2 тренінга
		Відповідність дібраних меті дослідження матеріалів, ігор та вправ	5	
		Відповідність структури тренінгу	5	
		Обґрунтованість висновків	1,5	
	Максимальна кількість балів за виконання завдань самостійної роботи			50

Засоби діагностики успішності навчання:

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до практичного заняття, рівень засвоєння знань з конкретної теми предмету «Тренінг педагогічних комунікацій».

Форми проведення поточного контролю - оцінки за присутність, оцінювання знань та вмінь студентів під час виступу на семінарі, оцінювання виконання тестових завдань в кінці кожного з 2-х змістових модулів, оцінювання конспектів першоджерел з сімейної психології.

Семестровий контроль проводиться за однією із таких форм: *залік* (денне та заочне відділення) в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, ів терміни, встановлені навчальним планом.

Форма проведення заліку - письмово-усна (комбінована). Під час семестрового контролю ураховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою залікових кредитів.

Методичні рекомендації (для студентів заочної ф.н.)

Мета і завдання навчальної дисципліни - формування у студентів –майбутніх вихователів ЗДО компетентності у галузі педагогічних комунікацій через ігрові методи навчання.

Завдання курсу полягають у:

- оволодінні майбутніми вихователями основними поняттями, завданнями та змістом навчальної дисципліни;
- розкритті сутності, завдань, змісту та форм тренінгової роботи вихователя;
- ознайомленні студентів з найбільш поширеними в практиці роботи з дітьми дошкільного віку методів та прийомів комунікативного спрямування;
- формування у студентів практичних навичок проведення тренінгових(практичних) занять з дітьми та батьками.

В процесі вивчення курсу майбутні фахівці повинні **знати**:

- значення навчальної дисципліни для фахової підготовки, завдання курсу, основні поняття;
- поняття про комунікативну діяльність, її мету, сутність, принципи;
- місце та роль тренінгу в професійній діяльності;
- структуру та методику проведення тренінгового заняття;

- вимоги до проведення тренінгових вправ, ігор;
- шляхи профілактичної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми щодо усунення проблем угалузі міжособистісного спілкування.

На основі цих знань повинні бути сформовані **уміння**:

- планувати та організовувати корекційно-розвивальну діяльність відповідно до потреб вихованців;
- розробляти тренінгові (практичні) розвивальні заняття комунікативногоспрямування ;
- сприяти стимулюванню та удосконаленню розвитку комунікативних функцій у дітей та дорослих (батьків та членів педагогічного колективу);
- попереджати та усувати психоемоційні порушення у дітей, використовуючи адекватні методи психолого-педагогічного впливу;
- здійснювати просвітницьку діяльність серед різних верств населення;
- здійснювати самоаналіз (рефлексія) власної професійної діяльності;
- підвищувати рівень психолого-педагогічної культури.

VIII. Перелік завдань для самостійної роботи з короткими методичними рекомендаціями для їх виконання

Завдання до контрольної роботи (тестові завдання).

Творчі завдання та проблемні ситуації:

Завдання 1.

Виберіть правильні відповіді з запропонованих варіантів. Обґрунтуйте свою думку.

Першими фахівцями, що займалися вивченням групових процесів на межі XIX та XX століття були... : а) А. Адлер; б) Е. Дюркгейм та Г. Зіммель; в) І. Павлов та М. Бехтерев; г) К. Левін та Дж. Морено; д) всі відповіді правильні; е) всі відповіді неправильні. (Правильна відповідь А)

Завдання 2.

Складіть типовий реліз (найважливіші вимоги до організації) для проведення психологічного тренінгу:

- Мета і умови проведення педагогічного тренінгу (ПТ).
- Вимоги до приміщення (освітлення, температура кількість місця тощо).
- Вимоги (норми) для учасників.
- Вимоги до педагогів.
- Вимоги до технічного забезпечення.
- Інші вимоги.

Завдання 3.

Дайте відповідь, які з цих тверджень є більш вірними:

- Соціально-психологічний тренінг – це комплексний лікувальний вербальний та невербальний вплив на емоції, судження, самосвідомість людини з метою терапії багатьох психічних, нервових та психосоматичних захворювань.
- Соціально-психологічний тренінг – це спрямований медикаментозний лікувальний вплив на людину з метою забезпечення повноцінного функціонування центральної нервової системи.

в) Соціально-психологічний тренінг – це багатофункціональний метод цілеспрямованих змін психологічних феноменів людини, групи або організації з метою гармонізації професійного та особистісного буття людини.

г) Соціально-психологічний тренінг – спрямований психологічний вплив на ті чи інші психологічні структури з метою забезпечення повноцінного розвитку та функціонування особистості.

д) Соціально-психологічний тренінг є методом медичної (клінічної) психотерапії, використовувати який мають право лише особи, що мають медичну освіту.

Поясніть свою відповідь.

Завдання 4.

Проведіть дискусію на тему «Підготовка до тренінгу»:

Проблеми планування тренінгу і складання тренінгової програми.

Можливості та перспективи врахування попереднього тренінгового досвіду при створенні та плануванні.

Завдання 5.

Розробіть анкети для батьків дітей (вікова категорія за вибором студента) як учасників тренінгу:

Анкета для початку тренінгу.

Тести для перевірки знань та умінь, що засвоювалися в процесі тренінгу.

Опитувальник по завершенню тренінгу.

Анкета «Поле інтересів» для створення бази даних про родини вихованців.

Завдання 6.

Складіть схематичне зображення процесу успішної реалізації на практиці змін, що сталися в результаті тренінгу, за принципом «сходинок росту»:

Очевидні та критеріальні результати тренінгу.

Які навички забезпечують досягнення цих результатів?

За допомогою яких тренінгових методів і засобів (вправ, завдань, навіювань тощо) тренер може забезпечити появу цих навичок?

Який базовий рівень (на початку тренінгу) має бути в учасників для того, щоб засвоїти ці навички?

Завдання 7.

Розробіть типову структуру тренінгу для складання свого тренерського портфоліо: Мотиваційний блок тренінгу.

Інформаційний блок

тренінгу. Практичний

блок тренінгу.

Контекстуалізаційний блок тренінгу.

Завдання 8.

Назвіть функції тренера модератора:

а) Займається підготовкою й організаційним забезпеченням навчального процесу, в тому числі: приміщенням для проведення тренінгу, обладнанням, наявністю роздаткових матеріалів, відеоматеріалів тощо.

б) Координує роботу усієї аудиторії, відповідальний за обговорення та його зміст, акцентує увагу учасників/учасниць на поставленому завданні та поставлених запитаннях, слідкує за часом для того, щоб група могла обговорити усі питання протягом відведеного часу.

в) Допомагає учасникам/учасницям в оцінці їх власних професійних та особистісних якостей, вмінь та навичок у співвідношенні з цілями та цінностями, що є складовими вимог у майбутній діяльності професійного педагога. (Правильна відповідь : б)

Завдання 9.

Назвіть функції тренера фасилітатора:

а) Координує роботу усієї аудиторії, відповідальний за обговорення та його зміст, акцентує увагу учасників/учасниць на поставленому завданні та поставлених запитаннях, слідкує за часом для того, щоб група могла обговорити усі питання протягом відведеного часу.

б) Займається підготовкою й організаційним забезпеченням навчального процесу, в тому числі: приміщенням для проведення тренінгу, обладнанням, наявністю роздаткових матеріалів, відеоматеріалів тощо.

в) Управляє роботою малих груп в тренінговому процесі, спрямовує дискусію та сприяє активності групи при вирішенні практичних завдань тренінгу. (Правильна відповідь : (в))

Завдання 10.

Назвіть функції тренера наставника:

а) Демонструє зв'язок результатів тренінгу з реальним життям, практичним застосуванням набутого учасником/учасницею досвіду.

б) Займається підготовкою й організаційним забезпеченням навчального процесу, в тому числі: приміщенням для проведення тренінгу, обладнанням, наявністю роздаткових матеріалів, відеоматеріалів тощо.

в) Координує роботу усієї аудиторії, відповідальний за обговорення та його зміст, акцентує увагу учасників/учасниць на поставленому завданні та поставлених запитаннях, слідкує за часом для того, щоб група могла обговорити усі питання протягом відведеного часу (Правильна відповідь : (а))

Завдання 11. Назвіть функції тренера координатора(спеціаліста із логістики):

а) Формулює навчальні цілі, складає план і програму тренінгу, підбирає матеріали, визначає види і методи навчання.

б) Займається підготовкою й організаційним забезпеченням навчального процесу, в тому числі: приміщенням для проведення тренінгу, обладнанням, наявністю роздаткових матеріалів, відеоматеріалів тощо.

в) Допомогає учасникам/учасницям в оцінці їх власних професійних та особистісних якостей, вмінь та навичок у співвідношенні з цілями та цінностями, що є складовими вимог у майбутній діяльності професійного педагога. (Правильна відповідь : (б))

Завдання 12.

Назвіть загальні поради тренерам. Продовжіть далі...

Починайте і закінчуйте тренінг т. зв. «структурними вправами», та повертайтеся до них у разі потреби протягом усього заходу.

Примітка: назвіть ще не менше 10-12 таких вправ!

Завдання 13.

Підготувати тези до науково-публіцистичних статей:

«Структура та сутність психологічного тренінгу в педагогічній роботі».

«Правила і принципи психологічного тренінгу. Теорія та практика».

«Переваги та недоліки групової роботи».

«Сучасні групові методи та розвиток самосвідомості».

1. Розкрийте поняття «педагогічна діяльність», «корекційно-розвивальна діяльність».
2. Структура педагогічної діяльності
3. Розкрийте поняття «комунікація», «комунікативна діяльність», «спілкування», «комунікативна компетентність».
4. Особливості професійно-педагогічної комунікації.
5. Структура спілкування.
6. Міжособистісне спілкування як фундаментальна категорія загальної і соціальної психології.
7. Міжособистісна комунікація.
8. Функції спілкування.
9. Аспекти спілкування.
10. Спілкування як обмін інформацією
11. Вербальна (словесна) комунікація.
12. Невербальна комунікація
13. Спілкування як міжособистісна взаємодія
14. Спілкування як міжособистісне розуміння.
15. Методи вивчення спілкування.
16. Педагогічна комунікація.
17. Педагогічне спілкування як провідна складова професійно-педагогічної комунікації.
18. Мова педагога як умова ефективної педагогічної комунікації
19. Мовленнєва комунікація.
20. Мовлення і взаєморозуміння.
21. Принципи і норми мовленнєвої комунікації
22. Невербальна комунікація.
23. Місце і функції невербальної комунікації у міжособистісному спілкуванні.
24. Основні канали невербальної комунікації
25. Проблема інтерпретації невербальної поведінки
26. Ефективне слухання.
27. Цілі і фактори ефективного слухання.
28. Зворотній зв'язок у спілкуванні.
29. Стили слухання.
30. Професійно-педагогічне спілкування.
31. Стили педагогічного спілкування.
32. Сприятливий соціально-психологічний клімат — основа ефективної комунікації у педагогічному колективі.
33. Конфлікти у педагогічному спілкуванні.
34. Культура спілкування.
35. Комунікативна компетентність
36. Комунікативно-мовленнєва компетентність.
37. Педагогічні конфлікти. Їх види і причини виникнення.
38. Стратегії поведінки у подолання конфліктів
39. Шляхи
40. Розкрийте поняття «тренінг», «тренінг педагогічних комунікацій».
41. Місце та роль тренінгу в професійній діяльності.
42. Структура тренінгу.
43. Вимоги до проведення тренінгових вправ та комунікативних ігор.

X II. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

V. *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація),

практичні, пояснення, розповідь, бесіда, обговорення.

VI. *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із вибіркової дисципліни «Тренінг педагогічних комунікацій» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний з двох змістових модулів включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* робота в малих групах, інтерактивні презентації, індивідуальний контроль, брифінг, дискусія, розгляд проблемних питань, фронтальне (комбіноване) усне опитування, колоквиум, ігрові ситуації, контрольна співбесіда з проблеми модуля, тренінг, підбір власної бібліотеки, складання есе і т. ін.

- *Методи письмового контролю:* вхідні тести, соціологічний практикум, контрольна робота, розробка графіків, таблиць, схем, діаграм, міні-диктант з визначення термінів, контрольна робота, творчі (дослідницькі) завдання, підготовка письмових відповідей на проблемні питання.

- *Комп'ютерного (дистанційного) контролю:* мережеве навчання, консультаційного форуму, практичних робіт в асинхронному режимі, навчального проекту (моделювання політичного процесу чи явища) в синхронному режимі, хмарні технології, заняття з представленням знань та умінь моделі кореспондентського навчання, проект з залученням SMART-технологій.

- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для

різних видів

контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

ХІІІ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

ХІІІ.І Шкала оцінювання поточного контролю:

1. Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється максимум у 2 бал:

0 балів – відповідь відсутня.

1 бал – відповідь правильна, неповна, допускаються незначні помилки.

2 бали – відповідь правильна, повна, без помилок. відповідь студента частково правильна, але допускаються значні помилки.

Х.ІІ. Критерії оцінювання підсумкових (модульних) контрольних робіт

Протягом вивчення дисципліни проводиться дві модульних контрольних роботи.

Перша модульна робота передбачає виконання студентом тестового завдання з відповідним розрахунком балів (за правильну відповідь на одне питання студент отримує 2 бал; всього в тесті 10 питань).

Друга модульна робота - це самостійне складання студентом тренінгу на пропонувану тему (у відповідності до вимог).

0 балів – завдання не виконане.

3 бал – завдання виконане з великою кількістю помилок.

7 бали – завдання виконане частково допускаються значні помилки.

14 балів – завдання виконане частково, допускаються незначні помилки.

20 балів - завдання виконане повністю, помилок немає.

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який
	неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для заліку	
90 – 100	A	відмінно	
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

XI. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Усього на вибіркву дисципліну «Тренінг педагогічних комунікацій» відводиться –90 год. З них: 18 год -лекцій., 8 год.- семінарських занять., 8 год. – практичних занять, 56 год.– самостійної роботи студента

3 курс 2 півріччя														
Модулі	Змістовий модуль I							Змістовий модуль II						
Назва модуля	Основні соціально-психологічні теорії комунікації							Засоби педагогічного спілкування і комунікації						
Кількість балів за модуль	52							48						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Лекції	1	2	3					4	5	6	6	7		
Теми Лекцій	Вступ. Ключові поняття. Педагогічна та комунікативна діяльність у світі професій (2 год.). 1б.	Особливості професійно-педагогічної комунікації (2 год.) -1б.	Місце та роль тренінгу в педагогічній діяльності (2 год.) -1 б.					педагогічної комунікації засоби педагогічної комунікації (2 год.).	педагогічної комунікації засоби педагогічної комунікації	педагогічної комунікації засоби педагогічної комунікації	Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація 2 год.	у конфліктній ситуації. Розв'язання та запобігання педагогічних конфліктів	Легтимість і етичність у конфліктах 2 год	Шляхи підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьків (2 год.)-1б.
Теми семінарів	світі професій. Структура і функції педагогічної діяльності (2 год.)-2б.	Корекційно-розвивальна діяльність з дітьми (2 год.)-2б.	педагогічної комунікації (2 год.)-2б.	Психологія міжособ. спілкування (2год)Тр.1-2б.	Місце та роль тренінгу в професійній діяльності. Тр.2- 2б.	Індив-типолог. Особ.педаг. Педагогічне спілкування, Конфлікти (2год.)-2б.	Комунікація в міжособ. Відносинах(2год.)Тр.3-2б.	Вербальній невербальній особливості професійної комунікації. (2год)-2б. Тр4-5	комунікації у глобальних інф. Конфлікти. Тренінг.6 (2год)	Правила комунікації у глобальних інформаційних мережах. Конфлікти. Тр. 1б	Здатність до емпатії Тренінг 7 (2 год. -2 б.	Консультації. Тр.8 (2год.)2 б.		
Самостійна робота	2 б	3б	5б	5б	5 бали	2 бал	3б	4б	4б	4б	4б	4б	4б	

Усього за самостійну роботу в підготовці до семінарів	13 балів	10 балів
Усього за самостійні завдання ЗМ1+ЗМ2	12 балів	10 балів
Види пот.к	Модульна контрольна робота 1 (20 балів)	Модульна контрольна робота 2 (20 балів)
		Залік – 100 балів

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література (базова):

1. Безпалько О., Савич Ж. Спілкуємось та діємо: Навч.-метод. посіб. Київ: Навч. книга, 2002. 112 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 383 с.
3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альма-матер).
4. Гольдштейн А. Тренінг умінь спілкування: як допомогти проблемним підліткам: пер. з англ. В. Хомика. Київ: Либідь, 2003. 520 с.
5. Коваль Т. І., Сисоєва С.О., Сущенко Л.П. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: Навч.-метод. Посібник. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2009. 380 с.
6. Карамушка Л.М. Психологічні тренінги для підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій (реалізація технологічного підходу): Навч. посіб. Київ: Інститут психології Г. С. Костюка НАПН України, 2022. 144 с.
7. Луценко І. Культура мовленнєвого спілкування: Зміст і методи роботи. *Дошкільне виховання*. 2004. № 5. С. 10-12.
8. Луценко І. О. Теоретичні і методичні засади розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери дитини. Від народження до 6 років: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 291 с.
9. Луценко І. О. Дитина і дорослий: вчимося спілкуватися: Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. Київ : Світич, 2013. 203 с.
10. Луценко І. О. Спілкуємося на рівних: Організація комунікативно-мовленнєвої діяльності дошкільнят на засадах дитиноцентризму. *Дошкільне виховання*. 2015. № 1. С. 5-10.
11. Максименко С. Д. Технологія спілкування (комунікативна компетентність вчителя: сутність і шляхи формування) / С.Д. Максименко, М.М. Заброцький. Київ: Главник, 2005. 112 с.
12. Максименко С.Д. Психологія та педагогіка: підручник / [Максименко С.Д., Євтух М.Б., Коваленко В.В., Цехмістер Я.В., Лазуренко О.О.] ; За заг. ред. С.Д Максименко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 584 с.
13. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів [колективна монографія] / О.Т. Баришполець, О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубева, Г. В. Мироненко, Л. А. Найдюнова, Н. О. Обухова, Н. І. Череповська / за ред. Л.А. Найдюнової, Л.І.Череповської; НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ: Міленіум, 2014. 244 с.
14. Мілютіна К.Л. Теорія і практика психологічного тренінгу: навч. посіб. К.: МАУП, 2004. 192 с.
15. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ: Вища шк, 2004. 422 с.
16. Петрунько О.В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі: монографія. 2-ге

- вид. Ніжин: ТОВ Вид-во «Аспект-Поліграф», 2011. 480 с.
17. Піроженко Т.О. Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі: навч.-метод. посібник Т.О. Піроженко, Л.С. Соловійова та ін. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 248 с.
 18. Савенкова Л.О. Мовленнєва діяльність викладача: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 192 с.
 19. Савенкова Л.О. Педагогічна риторика: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2009. 298 с.
 20. Технологія тренінгу / Упор. О. Главник, Г. Бевз / За заг. ред. С. Максименко. Київ: Главник, 2005. 112 с.
 21. Товкач І. Є. Хочу бути мамою, хочу бути татом: навчально-метод. посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 368 с.
 22. Товкач І.Є. Психологічні нотатки для батьків і вихователів дітей від народження до семи років: методичний посібник. Київ: Грамота, 2023. 288 с.
 23. Тренінги професійної компетентності андрагогів: практичний посібник / автор. колектив: Баніт О.В., Коваленко О.Г., Котирло Т.В., Піддячий В.М., Самко А.М., Шарошкіна Н.Г. Київ: ШКОЛА ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ, 2021. 407 с.
 24. Філософія освітнього простору вищої школи: психологічний та психолінгвістичний дискурс: колективна монографія / за ред. Н. В. Корчакової. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2022. 468 с.
 25. Федорчук В.М. Соціально-психологічний тренінг «Розвиток комунікативної компетентності викладача»: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. 240с.

Додаткова література:

1. Індивідуалізація виховання дошкільника: навч. посіб. / С. О. Ладивір, Т. О. Піроженко, О. О. Вовчик-Блакитна та ін. Київ: «Наукова думка». 2007. 200 с.
2. Індивідуалізація виховання в дитячому садку: метод. реком. / С. Є. Кулачківська, Г. В. Гуменюк, О. О. Вовчик-Блакитна, С. О. Ладивір, Т. О. Піроженко и др. Київ: Міленіум, 2005. 127 с.
3. Карасьова К.В. Розвиток комунікативних функцій дошкільників у процесі творчих ігор: автореф. дис. ... канд. психол. наук.: спец. 19.00.07. Київ, 2008. 18 с.
4. Карасьова К. Самодіяльні ігри дитини / К. Карасьова, Т. Піроженко. Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.
5. Карнеги Д. Как перестать беспокоиться и начать жить. Киев. «Глобус». 1995. 199 с.
6. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. 354 с.
7. Манилюк Ю. Оптимальна модель педагогічної взаємодії у дитсадку. *Дошкільне виховання*. 2012. № 8. С. 11-15.
8. Оліяр М. П. Теоретико-методичні засади формування комунікативно- стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: автореф. дис доктора пед. наук: 13.00.02 Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2016. 43 с.
9. Піроженко Т. Розмовляти - тобто заявляти про себе світу. *Дошкільна освіта*. № 3 (25). 2009. с. 45-55.
10. Товкач І. Як навчити дітей співчувати: психологічні нотатки для батьків. *Палітрапедагога*. 2019. № 5. С. 14-15.

ХІ. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського <http://www.dnpu.gov.ua/>
3. Наукова бібліотека НПУ імені М. П. Драгоманова – <http://lib.npu.edu.ua/>
4. [Список психологічної літератури для батьків – Дитячий психолог \(dytpsyholog.com\)](http://www.dnpu.gov.ua/)